

נודה לקוננו, נצפה שיגאלנו עולמים, ישלח משיחו: יחס על-דל וגו' ונפשות אביונים יושיע [תהלים עב, יג], ח' באלול תשפ"ה ~א~

חודש הרחמים והסליחות [א]: טרם כס המשפט עומד לומר דברו: שחד מחיק רשע יקח להטות ארחות משפט (משלי יז, כג)

ש ש ש ש ש ש ש ש

העולם כולו, וכמוהו לפרטיהם כל ארץ ומדינה, בנויה על אושיות הדין והצדק: רבי חנינא סגן הפהנים אומר: הוי מתפלל בשלומה של מלכות, שאלמלא מוראה, איש את רעהו חיים בלעו (אבות ג, ב). מלכות שתופית, ולא מלך יחיד, כי היחיד עלול לציית לנטייתו ולהפר איזון חיי נתינים, כשהמקורבים והמיוחדים יקבלו יחס מועדף, יתמוטטו מוסדי ארץ לשאר חלקי העם, פרנסי ארץ וחכמיה.

אפשר לא חזינו בעינינו, כיצד קומץ "משכילים" מושחתי מידות הופכים את כס המשפט לנחלתם הפרטית. מושא תחנונות הכפרה המבוקשת בהם נתונה בתפלות ימי הדין: את אשר טהרת טמאתי. ואת אשר טמאת טהרתי. את אשר הרת אסרתי. ואת אשר אסרתי הרתתי. את אשר אהבת שנאתי. ואת אשר שנאת אהבתי. את אשר הקלפת החמרתי. ואת אשר החמרתי הקלתי. את אשר קרבתי הרחקתי. ואת אשר הרחקתי קרבתי. מה ששלול לקרות בשבוש איזוני כוחות שניתנים לשיפוט אנשים נואלים נטולי מוסר.

ראש מוסרי נביא: שרף סוררים וחרבי גנבים כלו אהב שחד ורדף שלמנים יתום לא ישפטו וריב אלמנה לא יבוא אליהם (ישעי' א, כג). התורה תתריע תדיר בדרישת עצמאות מוסדות הדין. ערוב אנשים בשריים, נגועי שקולים זרים שאינם בצלילות ההגיון המשפטי, בעלי נטיות נגועות בטובות הנאה מטים כף משפט, בטלה טוהר בחירתם, לא יחושו נטיתם לשפל טובות הנאה מזינים מצפונם.

ודל לא תהדר בריבו (שמות כג, ג). ומדגיש: מדבר-שקר תרחק ונקי וצדיק אל-תהרג כי לא-אצדיק רשע: ושחד לא תקח כי השחד יעור פקחים ויסלף דברי צדיקים (שם ד, ח) ושוב: לא-תעשו עול במשפט לא-תשא פני-דל ולא תהדר פני גדול בצדק תשפט עמיתך [ויקרא יט, טו].

לא לשנות בכשערה בין הנדונים, כי באפס ומשהו, כבר כהות חושי הנדון, בנחיתותו לא יוכל להביע טענותיו בצלילות, בנחישות.

בנדנד קל הדין יכריע היותו בפסגת אנושות, או בתהום רבה: לומר לה כל דין שדן דין אמת לאמיתו, אפילו שעה אחת, מעלה עליו הכתוב כאילו נעשה שותף להקב"ה במעשה בראשית וכו' (שבת י, א); א"ר שמואל בר נחמני א"ר יונתן: כל דין שדן דין אמת לאמיתו משנה שכינה בישראל וכו'. וכל דין שאינו דן דין אמת לאמיתו, גורם לשכינה שתסתלק מישראל וכו'. וא"ר שמואל בר נחמני א"ר יונתן: כל דין שנוטל מזה ונותן לזה שלא כדין, הקב"ה נוטל ממנו נפשו, שנאמר: אל-תגזל דל כי דל-הוא ואל-תדכא עני בשער כ"ה יריב ריבם וקבע את-קבעיהם נפש (משלי כב, כג). א"ר שמואל בר נחמני א"ר יונתן: לעולם יראה דין עצמו כאילו חרב מונחת לו בין ירכותיו, וניהנם פתוחה לו מתחתיו (סנהדרין ד, א), כי בהכרעתו יקבע חיי נדונים, ואדם קרוב אצל ממונו, להחיותו או ח"ו. משפחות רבות נהרסו על רקע ממוני, מדינות קרסו. כמה תלוי אדם, כלכלית ונפשית בכספו. האגורה תכריע גורל ובריאות חייו.

ש ש בקורות ימי עולם, בתולדות עמים, זה אשר יכריע: מדיניות הממון ש ש

בתאות הממון חרב חצי עולם עם הוסדו: קין והבל התוכחו אודות מדיניותם מול בעלות מוסכמת על תנובות עולם: ויאמר קין אל-הבל אחי ויהי בהיותם בשדה וגו' (בראשית ד, ח), על מה היו מדינים? אמרו: בואו ונחלק את העולם! אחד נטל הקרקעות ואחד נטל את המטלטלין, דין אמר: ארעא דאת קאם עליה דידי [אחיו הוא! ועולם מלא שלו! וחבל לו על אמה אחת מתוך ארץ רחבה אין סוף שאחיו קיים עליה], ודין אמר: מה דאת לביש דידי [ולא חסר אלא קומץ צמר!] דין אמר: חלץ! ודין אמר: פרח! מתוך כך: גרם קין אל-הבל אחיו וניהרגהו (שם) [בראשית רבה כה, ב].

חלפו כמה דורות, ותאוות שחץ וממון מקעקעים יסודות הקיום. ותשחת הארץ לפני האלקים ותמלא הארץ חמס: וירא אלקים את-הארץ והנה נשחתה כ"ה-בשר את-דרךנו על-הארץ: ויאמר אלקים לנח קץ כל-בשר בא לפני כ"ה-מלאה הארץ חמס מפניהם והנני משחיתם את-הארץ (בראשית ו, יא-יג). באו לשחיתות המין, עד כי ערבבו חיה עם עוף, ועוף עם בהמה, הם בני האדם עשו זאת ביזמתם, בידיהם. הגיעו למימדים שרק בשיאי דורנו מצינו כהנה: ר' ישמעאל אומר: משת [בן אדם] עלו ונתיחסו כל הבריות וכל דורות הצדיקים, [לעומת] ומקין עלו ונתיחסו כל דורות הרשעים הפושעים והמורדים, שמרדו במקום ב"ה ואמרו: אין אנו צריכין לטפת גשמים ולא לדעת את דרכיך [עצמאים, בעטו בתלות בה], שנאמר: ויאמרו ללקל סור ממנו ודעת דרכיך לא תפגעו (איוב כ, יד). [כאמרתם כיום: אנא ה', אל תפריע לנו! עפרא לפומיהו]. ר' מאיר אומר: גלוי בשר ערוה היו הולכין דורות של קין, האנשים והנשים כבהמה, ומטמאין בכל זנות, איש באמו ובבתו ובאשת אחיו, גלוי ברחובות ביצה"ר ובמחשבות לבם, שנאמר: וירא ה' כי רבה רעת האדם בארץ וכל-יצר מחשבת לבו רק רע כל-היום (שם ה, ה). רבי אומר: ראו המלאכים שנפלו ממקום קדשתן מן השמים את בנות קין מהלכות גלויות בשר

ט ט טבע הנתינה באדם, מושרשת בו, בדמיונו לקונו. אלא שהנתינה נדרשת לטוהר הנפש, ולא בנגיעות ומניעים פסולים ט ט

נודה לקוננו, נצפה שיגאלנו עולמים, ישלח משיחו: יחם על-דל וגו' ונפשות אביונים יושיע [תהלים עב, יג], ח' באלול תשפ"ה ~ג~

תברכה נפשי בטרם אמות: ורבה שמעת בדבר יחלוק אל-עשו בנז וילך עשו השדה לצוד ציד להביא: ורבה אמרה אל-יעקב בנה לאמר הנה שמעתי את-אביך מדבר אל-עשו אחיך לאמר: הביאה לי ציד ועשה-לי מטעמים ואכלה ואברכה לפני ה' לפני מותי: ועתה בני שמע בקלי לאשר אני מצוה אתך: לך-נא אל-הצאן וקח-לי משם שני גדיי עזים טבים ואעשה אתם מטעמים לאביך כאשר אהב והבאת לאביך ואכל בעבר אשר יברכה לפני מותו (בראשית כז, א-י). מה ענין סעודה לבקשתו להנחיל לבכורו הברכות?

יצחק התברך בברכת אברהם: ואברכה מברכך וגו' ונברכו בך כל משפחת האדמה (בראשית יב, ג). חש שקרבו ימיו. בקש הנחיל שרביטו לבכורו. עשו, רחוק ממנו באורח חייו המיתריים. למרות כן, יבקש להתקשר אליו, ואין לך חיבור לאב כעשית מצותו, ככל שירבה כבוד אב, בהידור, בסיכון, במסירות. סעודה כמצוה, מקשרת מסובים למשפיע. הגם שעד כאן, ומכאן ולעולם, לא מצינו החיוניות לסעודה. כאן נצרך יצחק להתחבר באהבה עם עשו. להנחילו ברכות שמים, ידרש לדבקות המתברך במברך. ועז"ל: א"ר יוחנן משום ר' יוסי בן קסמא: גדולה לגימה וכו', מרחקת את הקרובים ומקרבת את הרחוקים ומעלמת עינים מן הרשעים וכו' (סנהדרין קג, ב). ראתה רבה רצון יצחק להנחיל נחלת עולמים ליוצאי חלציו: והתברכו בזרעך כל גווי הארץ לעקב אשר שמעת בקלי (שם כב, יח), צוה ליעקב להביא גדיי צאן להמיר צידו של עשו המתמהמהים בסעודת התקשרות יצחק הקרבן, לבנו החקוק בכסא הכבוד.

ש ש ככל שיתאמץ העבד בפקודת רבו, כן תגבר חבורו, תשוקתו, לדבוק באדונו, לספוג קנין עול מלכותו ש ש [ועתה. אמנם לעומת שלש ההכנות הנזכרות למעלה, אמרה נגד מה שיוכן המתברך ע"י מצות כבוד שזה אי אפשר לך כי לא צוה אותך]. הנה אני מצוה אותך, ותקיים מצות כבוד אם. ונגד שיהיה התקשרות בין המברך ובין המתברך ע"י המטעמים, אני אעשה המטעמים כאשר אהב, ונגד שתכין נפש המברך להמשיך הברכה: והבאת לאביך ואכל בעבר אשר יברכה, שיאכל כדי שיברך שתהיה האכילה תמורת הברכה, שיהיה שוחד לגוף שלא יעכב את הנפש להתקשר במקור הברכה (מלבי"ם). הא לך עצמות השחד, המחבר נפש הנותן והמקבל.

האמורא יתבטא: מי אשר יניח דעתי להבין פסק קשה, מובילנא מאניה אבתריה לבי מסותא (ערוכין כז, ב; ב"מ מא, א; סנהדרין סבב ועוד), לאלפנו: טרחת תלמיד בשירות רבו תמזג דעתם, תדביק סברתם. חכמה צרובה בנפש רב, מתורת רבו שניק בהר סיני, תעבור לתלמיד.

ש ש נשיאת פנים – מאור פנים, הוכחה לקרבת היוצר, לעם סגולתו, להביאם לדין רחמים וחסד ש ש דרש רב עזרא, זמנין אמר לה משמיה דר' אמי זמנין אמר לה משמיה דר' אסי: אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה: רבש"ע, כתוב בתורתך: [פי' ה' אלוקים הוא אלוקי האלוקים ואדני האדנים הקל הגדל הגבול והנלא] אשר לא-ישא פנים ולא יקח שחד (דברים יז). והלא אתה נושא פנים לישראל, דכתיב: ישא ה' פניו אליך וישם לך שלום (במדבר י, ט)? אמר להם: וכי לא אשא פנים לישראל, שכתבתי להם בתורה: ואכלת ושבעת וברכת ה' אלוקיך [על-הארץ הטובה אשר נתן-לך] (דברים י, י), והם מדקדקים על עצמם [לברך בפחות מכדי שביעה] עד קצית ועד כביצה (בסוטה, ב).

ש ש פלאי פרשנות התורה: פרוש, והפוכו. משלילי נהפך לחיובי ומתבקש ש ש שחד מחיק רשע יקח להטות ארחות משפט (משלי יז, כג). ידבר בגנות שופט. כשיסודות השלטון מושחתים ימתיק השופט לכל המרבה במתן, ולאור זאת יגזור דין. להטות ארחות משפט, כדברי החכם: אכן-תן השחד בעיני בעליו אל-כל-אשר יפנה ישכיל (משלי יז, ח).

החפץ חיים זצ"ל (אהבת חסד ח"ב פ"ג) דן בסתירת פסוקים: ושחד לא תקח פי השחד יענך פקחים ויסלך דברי צדיקים (שמות כג ח). הנה חכם מכל אדם יאמר: שחד מחיק רשע יקח להטות ארחות משפט, הקב"ה נוטל שוחד מהרשע! געוואלד! יתכן שהקב"ה כביכול יעבור על מה שצוה הוא בעצמו בתורתו הקדושה?! נקדים מעשה שהיה עמו, באופן שהכל על מכונו, יבוא בשלום ככפתור ופרח.

לעת זקנתו נצב במפתן ביתו תלמיד ותיק שיצא לעולם המעשה. לשאלתו: אני יעניקל קראקובר, תלמיד ישיבת ראדין לפני 40 שנה. ופרנסתך? הלואי על כל היהודים פרנסה כשלי. מרוויח 2000 רובל לחודש. [משכורת ממוצעת מספקת חיים אז, עמדה על ארבעים רובל].

לא פי שנים ולא פי עשרה, אלא פי 50: 2000 רובל. שואלו הח"ח: כיצד הגיע לזה, ענה: ברוסיה מצויים יערות עד לחטיבה, מה שמהוה מוצר מבוקש בפולין. בול עץ רוסי עולה 10 רובל יימכר בפולין ב-200 רובל. אקנה ברוסיה כמויות עצים בעשרה רובל, אני מבריחים בגבול בלי אישור וללא תשלומי מכס, ושם אמכרם ב-200 רובל טבין ותקילין. שק אחד יספיק לי לפרנסה חדשית.

נבעת הח"ח: ואם תתפס? יירו בך כדור מות! לרמוס חוקי המדינה באופן כה חצוף?! ישמע נא הרבי איך באתי לזה! לפני כ-35 שנה פגשתי במעבר הגבול בממונה לתפוס מבריחי סחורות. אט אט התידדנו, ובכמה חפיסות סיגריות מצאתי חן בעיניו. יום אחד ש טבע הנתינה באדם, מושרשת בו, בדמיונו לקונו. אלא שהנתינה נדרשת לטוהר הנפש, ולא בנגיעות ומניעים פסולים ש ט ט

טבע הנתינה באדם, מושרשת בו, בדמיונו לקונו. אלא שהנתינה נדרשת לטוהר הנפש, ולא בנגיעות ומניעים פסולים

נודה לקוננו, נצפה שיגאלנו עולמים, ישלח משיחו: יְחִסּוּ עַל־דָּל וגו' וְנַפְשֹׁת אֲבִיּוֹנִים יוֹשִׁיעַ [תהלים עב, יג], ח' באלול תשפ"ה ~ה'~